

Trådviva i Piteå

En ny art för Sverige, trådviva *Androsace filiformis*, har påträffats i Norrbotten. Trådvivan är en inkomling österifrån.

INGVAR BERGSTRÖM & GUNILLA TOCHTERMANN

ett par gånger varje sommar går färden norrut från vår bostad i nordligaste Halmland till Ingvars barndomstrakter i Piteå där vi umgås med släktingar, plockar bär, äter surströmming och botaniserar.

På Sör-Haraholmen utanför Piteå finns stadens djuphamn där bland annat importerat timmer lossas. Därefter städas lastrummen och avfallen bark deponeras på en yta i närheten av hamnen. Där kan man göra fynd av för Norrbotten nya eller ovanliga arter. Genom åren

har vi bland annat sett selleri *Apium graveolens*, skogsvicker *Vicia sylvatica*, aklejruta *Thalictrum aquilegiifolium*, hampflokel *Eupatorium cannabinum* och kåltistel *Cirsium oleraceum*.

I tryckande värme den 29 juni 2008 besökte vi barkupplaget och fann då nio exemplar av en liten växt som vi aldrig sett förut men som påminde om grusviva *Androsace septentrionalis*. I Den nya nordiska floran (Mossberg & Stenberg 2003) fann vi att den lilla växten hette trådviva *A. filiformis*, samt att den endast hade en enda då känd växtplats i Norden: nära Tavastehus i södra Finland. En dryg månad senare, den 30 juli, var Eva-Lena Hernod, Erik Ljungstrand och Ulf Zethraeus på lokalen. Tillsammans med tidigare tagna beläggsexemplar kunde de räkna in minst 15 trådvivor. Vårt belägg kommer att läggas in i Herbarium GB.

En nätsökning ger drygt tvåtusen träffar på ”*Androsace filiformis*”. Bland de sajter som vi lite slumpmässigt läst har vi funnit att trådvivan under senare år blivit påträffad på en ny lokal vid Stora Ensos massafabrik i Vuoksenniska, Imatra, Finland där man importerat timmer österifrån (Saarinen m.fl. 2004). Bland följeväxterna på den finska lokalen nämns glansruta *Thalictrum lucidum*, vilken också hittats på Sör-Haraholmen.

I Norge har frön från bland annat trådviva påvisats i barkavfall österifrån (Ofen m.fl. 2006). Forskarna drog upp dessa frön i växthus för att ta reda på vilka arter som kan tänkas komma in med barken och föreslog att importerat timmer helst borde vara avbarkat för att undvika att invasiva arter etablerar sig.

Figur 1. Trådviva på Sör-Haraholmen i Piteå. Släktet *Androsace* har ungefär hundra arter. Flera odlas som prydnadsväxter i stenpartier, till exempel skår kuddviva *A. carnea* och revviva *A. sarmen-tosa*. Foto: Ingvar Bergström, 29 juni 2008. *Androsace filiformis* on Sör-Haraholmen in Piteå.

Trådvivan växer naturligt på ångar, flodstränder, i närheten av mossar, i diken och i öppen skog. Utbredningen sträcker sig från Ryssland i ett bälte över ett antal forna Sovjetstater och Kina fram till Berings sund. Där gör den ett hopp till ett område i Klippiga bergen i Nordamerika (Hultén & Fries 1986). Från Inre Mongoliet exporteras trådviva enligt en mängd hälsokostsajter. Den innehåller saponin, som är slemlösande.

- Tack till Birgitta Herloff och Erik Ljungstrand för hjälp och synpunkter.

Citerad litteratur

- Hultén, E. & Fries, M. 1986. *Atlas of North European vascular plants*, II. – Koeltz, Königstein.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. *Den nya nordiska floran*. – Wahlström & Widstrand, Stockholm.
- Often, A., Stabbetorp, O. & Økland, B. 2006. The role of imported pulpwood for the influx of exotic plants to Norway. – *Norsk Geogr. Tidsskr.* 60: 295–302.
- Saarinen, K., Miettinen, M., Jantunen, J. & Valtonen, A. 2004. Harvinaisia itätulokkaita Imatran puuplaaneilla (Rare eastern immigrants in the timber fields at Imatra, SE Finland). – *Lutukka* 20: 67–71.

ABSTRACT

Bergström, I. & Tochtermann, G. 2008. Trådviva i Piteå. [*Androsace filiformis*, new for Sweden.] – *Svensk Bot. Tidskr.* 102: 210–211. Uppsala. ISSN 0039-646X.

The first Swedish find of *Androsace filiformis* Primulaceae was made on a timber bark area in Piteå in NE Sweden in 2008. The timber was imported from eastern Europe.

Gunilla Tochtermann och Ingvar Bergström är amatörbotanister som

hjälp till med landskapsinventeringarna i bland annat Halland, Västergötland och Bohuslän.

Adress: Vallda Backstig 3, 434 94 Vallda
E-post: in.bergstrm@telia.com

Foto: Sören Svensson

Smällvedeln kvar i Ångermanland

SÖREN SVENSSON

ISBT nr 6/2007 presenterade Jan W. Mascher en uppföljning till sin egen "Ångermanlands flora" från 1990. Där antogs att en art hade försvunnit sedan dess, nämligen smällvedel *Astragalus penduliflorus*. Arten finns dock kvar vid Bastusjöklippen i Härnösands kommun, fast på en ny plats belägen uppskattningsvis drygt fem meter ovanför den gamla. Växten observerades där första gången 2004 och sommaren 2008 fanns åtta stänglar, varav fyra fertila, samt ett flertal rester av tidigare års stänglar. Tomas Rydkvist vid Länsstyrelsen i Västernorrland har nu initierat ett skötselprogram för Bastusjöklippen.

Lokalen för smällvedel vid Bastusjöklippen upptäcktes enligt "Ångermanlands flora" av John Mo på 1940-talet.

Smällvedel finns således fortsatt i fyra svenska landskap: Medelpad, Jämtland, Dalarna och Ångermanland.

ABSTRACT

Svensson, S. 2008. Smällvedeln kvar i Ångermanland. [*Astragalus penduliflorus* still in Ångermanland.] – *Svensk Bot. Tidskr.* 102: 211. Uppsala. ISSN 0039-646X.

Adress: Båtsman Grås gata 11, 422 57 Hisings Backa. E-post: soren.svensson@mbox303.tele2.se